

сръчност и умение в занаята бил признат за калфа. На 23 години, през 1823 г., се задоми. Синът му Иван е роден 1825 година.

На следното лято след женитбата си младежът оставя младата невеста и като калфа заминава по строителна работа за Цариград — тогавашната турска столица. След две-тригодишна непрекъсната зидарска работа по различни места видял, че Дряново е тясно за неговата дейност и замах и през 1830 г. с жена си и първородното си дете Иван се преселил завинаги в тогавашния мютесарифски град Търново. Преселил се, разправят — обаче тогава в джоба си имал само двадесет пари сермия!

За него внукът му покойният генерал о. з. Иван Фичев на времето си разказваше: „Дядо Колю¹ беше човек с характер, спокоен и разсъдлив. Беше мъдчалив, но понякога обичаше да се шегува. Непретенциозен, той се задоволяваше с малко и беше извънредно почтен в сметките си. Крайно трудолюбив, неговата дума беше най-голяма гаранция за всички ангажменти, които поемаше. Той беше вяращ и добър християнин. Постеше среда и петък и държеше всички пости без изключение. Последната година, когато остаря повече и заболя, лекарите му препоръчаха блажна храна през постите, но той категорично отказа; през целия си живот не бе блажил. Дядо Колю беше благотворител. Всяка есен приготвяваше 2—3 чувала брашно, което раздаваше на сиромаскини и вдовици. Той беше искрен и доброжелателен към децата си и вземаше живо участие в техния живот, като ги подпомагаше със съвет или материално, затова всички излязоха порядъчни и почтени граждани.“

От фотографията му личи, че майсторът по-телосложение е бил приличен, но дребен човек. Според внука му генерал Фичев „имал ход винаги бръз, с бастунчето си (метрото) мерел и бързал. По темперамент е бил скромен, услужлив, винаги без облага е услуж-

вал на близките си. Телесно здрав, в яденето си той бил непридирчив. Влизал е дома в кухнята на внуката си и я питал: „Има ли нещо да се хапне?“ Ако му отговорят: „Има, но още не увряло“, той отговарял: „Дай малко да ям, че бързам.“

През 1835 г., както ни казва легендата, записана от Павел Делирадев, той е взел участие във Велчовата завера. Така той не е стоял на младини настрана от нашето революционно движение. На старини той твърдо вярвал, че московецът ще освободи България, и държал много на това, че Търново е старата българска столица, която винаги наричал кой знае защо „Тернов“, а не Търново. По своите сведения на Ловчанския и на Беленския мост той е скулптирал лъв, двуглав орел, камшик и пр. и с тия символи е изповядал политическото си верую. При осветяването на търновския нов конак (полиция) според обичая турците клали курбан. Никола Фичев, след като се върнал от тържеството дома си, разправял на домашните си, като натъртял думите, че пашата му прищепнал на ухото, че скоро конакът ще бъде български, а не турски, че го приготвят за турска казарма (къшла), но в него вместо турска ще квартирува българска войска. Действително след няколко месеца тия думи се сбъднали, а след три години в зданието заседавало Първото българско народно учредително събрание.

Съвременник на тогавашните битови условия — първоначално той бил зиме абаджия (шивач), а лете — дюлгерин. В Търново почва с дограмаджийск и резбарство, и то с направата на врати, прозорци и дребни резбарски предмети. Благодарение на хубавата си точна и акуратна работа в скоро време се прочул като „майстор Колю“, комуто освен дограмаджийска работа, почнали да поверяват и градежа на малки постройки.¹

¹ Сведенията по биографията и дейността на Никола Фичев съм събирал в продължение на 52 години, когато бях градски архитект в Търново, а сетне окръжен държавен архитект, главно от някои негови съвременници — майстори, съседни, съграждани, писатели, а най-вече от единия му тогава (1900 г.) жив син — панталонджия в Търново, и внука му Ив. Фичев генерал о. з., а също и от останалите му внуци и внучки. Синовете му Иван, Сава, Никола и Нено бяха търговци, манифактурджии и панталонджии. От всички най-просветеният бе Никола. Той бе следвал духовна академия в Киев (Русия), а след Освобождението бе кмет в Търново. Съсед по къща му беше майсторът Иван Копката, а съграждани — майсторите Георги Русев, Пенчо Цачев, Стоян Герганов и др. Към всички тук изказвам своята голяма благодарност.

¹ Тогава за поръчки са приготвяли груби скици върху груба жълта дебела хартия, наречена хайверкеят, която бедните хора по липса на прозоречни стъкла лепяха с брашноно тесто по прозоречните черчевата. За пропускане малко светлина в стаята децата я мокреха, като я облизваха с езичетата си. Моливите за писане бяха дълги, бели, плоски, чамови пръчки до 35 см дълги. Вътре моливният им материал бе дебел, много як, даже при случайно падане на земята моливът не се чупеше. След писане майсторът го слагаше на дясното си ухо или вдигаше в дисагите си при другите прибори (алиати). За хоризонтално мерене на основни зидове се употребяваше терезия — канап, прегънат на две, наплюнчен в средата, гдето се окачваха двете кукички за либелата, или живачна тръбичка около 15 см дълга, която успокоена, уравновесена, установяваше хоризонталното положение на основите. За отвесно редене на тухли се употребяваше шаула (отвес) —